

גליון 322
שנה ז' תשע"חסיפורי
צדיקים

יו"ל לע"נ הרה"ח ר' הלל ז"ל בן ר' פינחס נחום המבורגר שיבלט"א

תורה למשפחת קלייטן על ידי שיר לשרית בתמינה

סיפורי חז"ל

חסיד אחד היה לי בעולמי
והרחקת אותו ממני

מעשה בחסיד אחד שקיבל על עצמו שלא יקבל שום מתנה מכל אדם, והיה לו בגד אחד וסדין אחד, וכל הלילה היה צועק ובוכה ומתחנן לבורא עולם שיעזור לו, פעם אחת נגלה אליו אליהו הנביא וזכר לטוב בדמות ערבי, ועמד מולו ואמר לו: רצונך שאלווה לך שני מטבעות כסף, ובהם תהיה נושא ונותן בסחורה וממנה תחיה? הסכים וקיבל ממנו, וקנה בהם חפצים והרוויח בהם, וכן ליום שני וליום שלישי, ולא יצאה השנה עד נהיה לעשיר גדול, ושכח זמן חסידותו ותפילותיו, אמר הקב"ה לאליהו, חסיד אחד היה לי בעולמי והרחקת אותו ממני, הלך אליהו ומצא את החסיד עסוק בעסקיו, אמר לו אני הוא שנתתי לך שני מטבעות כסף, הגיעה העת שאני צריך אותם, חיפש אחריהם ונתנם לו, אחרי זה ירד החסיד מנכסיו וכל ממונו ירד לטמיון, ישב ובכה בכתחילה, חזר אליו אליהו ז"ל ואמר לו מה אתה עושה? אמר אוי לו לאותו האיש שנהפך עליו הגלגל וירד מנכסיו, שאל אותו אליהו נשבע אתה אם מחזירים אותם אליך, שתשמור זמן חסידותיך ותפילתך? קיבל החסיד על עצמו את דברי אליהו ונתן לו שני המטבעות ועשה בהם מסחר והעשיר שוב.

(ילקוט שמעוני רות תר"א)

פרשת השבוע

זאת משפיע על שכלו לסלף את דעתו. וזה פירשו ז"ל ויסלף דברי צדיקים' אפילו כשהדיין מוסיף להיות צדיק גם לאחר קבלת השוחד, שכן לא ראה ולא ידע, בכל זאת יש בכוחו של השוחד לסלף את בינתו ואת דבריו.

ועמדו שני האנשים (י"ט - י"ז)

מסופר על הרה"ק רבי יעקב יצחק ה"חווה" מלובלין זיע"א ששאל פעם את הרה"ק רבי יצחק מוורקי זיע"א, איזו סוגיא הוא לומד עתה? והשיב לו, בהלכות עדות. ואיזה חידוש חידשת? שאל ה"חווה", השיב רבי יצחק כי קשה היה לו הדין, מדוע אדם שהוא קרוב, פסול הוא להעיד, בין לזכות ובין לחובה, בשלמא לזכות, משום שהוא חשוד להעיד שקר לטובת קרובו, אבל לחוב, מפני מה הוא פסול? שאלו ה"חווה, ומה התירוץ? השיב רבי יצחק: כתוב בתורה 'ועמדו שני האנשים' הרי שהעד צריך להיות איש, ואיזו איש הוא זה שרואה חוב לקרובו עצמו ובשרו? לפיכך פסול הוא לעדות.

כי השוחד יעור עיני חכמים ויסלף דברי צדיקים (ט"ז - י"ט)

מסופר: על הרה"ק ה"אוהב ישראל" מאפטא זיע"א שבעת שישב על כסא הרבנות בקולבסוב, באו פעם לפניו שני בעלי דין לדין תורה, משום מה לקחו יתר הדיינים שוחד ונטו לצד אחד. אולם הרב מאפטא גילה כלפיהם התנגדות נמרצת והוכיח להם כי אין ההלכה כמותם. יעצו דיינים אלה לבעה"ד לשחד את הרב, אך כיצד עושים זאת? אמרו לשלשל בחשאי סכום כסף ניכר לכיס בגדו של הרב. עשו בעלי הדין כך ואיש לא ידע דבר על כך. למחרת כאשר ישב הרב להמשיך בדין, הרגיש כי דעתו החלה להסס בדבר, וכי קם בו רצון להסכים עם דעת הדיינים. מיד דחה את ישיבת ביה"ד, וכל אותו היום היה בוכה ומתחנן לפני רבש"ע, שיאיר את עיניו לראות את האמת. עברו מספר ימים וגילה את הכסף בכיסו, מיד הבין כי זה הושם לשחדו, וכל כך גדול כוחו של שוחד שאפילו הדיין אינו יודע מאומה על כך, בכל

זמני השבת

זמני יציאת שבת

ירושלים: 7:58 ת"א: 8:01 ר"ת: 8:57

פרשת שופטים

זמני כניסת שבת

ירושלים: 6:45 ת"א: 7:01

מעשה שהיה

זאת, זלולו בר' משה הקמץ - טועים אתם! אמנם בני העיר העריכו את ר' מתתיהו טוב הלב ורב החסד, אך הבריות כבדו והוקירו גם את ר' משה העשיר הקמץ, הנה כי כן, דרך העולם היא לכבד את העשירים אף כשאין הללו ראויים לכך כלל ועיקר! כיון שכך, התעורר בשמים קטרוג גדול על ר' משה העשיר, וכך אמרו דרי מעלה זה לזה: "אמנם בעולם של מטה חולקים לו כבוד וקוראים לו 'רבי משה' וכל זאת בשל עשרו, אך אצלנו, בעולם של מעלה, נדון כל אדם על פי מעשיו והתנהגותו ולא על פי עשרו!" נמנו וגמרנו ליטול ממנו את כל עשרו ולהעבירו לידי ר' מתתיהו! והנה הגיע אליהו הנביא זכור לטוב ואמר: "אין דנים איש על פי השמועה בלבד, אלך ואראה אם אמנם מגיע לו, לעשיר ר' משה עונש שכזה!"

הלך אליהו הנביא ודמותו כשל עני והגיע אל בית ר' משה ביום חורף קר ומושלג. לגופו לבש בלויי סחבות וגופו רעד מצנה כעלה ברוח. בא אל פתח הבית וביקש להיכנס, באותה שעה לא שעה העשיר בביתו, פנה אליהו הנביא המתחזה כעני, אל המשרת שפתח את הדלת ואמר לו: "הרשה נא לי להיכנס פנימה ולהתחמם אצל התנור." "לא אוכל", השיב המשרת, מהר וצא מכאן, עוד מעט יבוא בעל הבית - אדם רע וצר עין הוא, ואינו מוכן לעזור לאיש, וכשיראה כי אורח נכנס לביתו בהיעדרו - יגרש מכאן את שנינו אל הרחוב המושלג."

עודם מדברים ואל הבית נכנס ר' משה בכבודו ובעצמו, עיניו נפלו על העני העומד בחדר המבוא, ושאלה נזרקה מפיו: "מי האיש הזה? מה הוא מבקש?" ברוב מבוכה ופחד דבקה לשונו של המשרת לחכו, אך הנה פצה האורח את פיו ובלו להסס פנה אל בעל הבית ואמר: "האוכל לקבל כוס יין שרף להחיות את נפשי?" הבקשה עוררה את זעמו של בעל הבית. "גרש את האיש הזה מביתו!" צעק לעבר המשרת. והמשרת - צער רב מלא את לבו, אך בלית ברירה פנה למלא את פקודת אדוניו, הוא ניגש אל העני, הובילו החוצה וסגר אחריו את הדלת.

מבעד לדלת נשמע קולו של העני, העומד בכפור, והוא בוכה, מפציר ומעורר רחמים, אך בעל הבית עשה עצמו כאילו הקול לא מגיע לאזניו והמשיך בעיסוקיו הרגילים. כשנוכח אליהו הנביא זכור לטוב, עד היכן מגעת דרגתו הנמוכה של העשיר, כבש פניו בקרקע ובכה, על כי אדם מישראל מסוגל לנהוג כך! חזר ובא לפמליה של מעלה, והפעם לא היו בפיו מילים, הבינו דרי מעלה מתוך שתיקתו, כי גם אליהו הנביא מסכים עתה לביצוע גזר הדין, שנחרץ על ר' משה העשיר הקמץ.

העשיר שחזר בתשובה והיטיב את דרכו

מסופר: אל הרה"ק רבי מאיר מפרעמישלאן זיע"א נכנס אחד מצדיקי דורו ואמר לו כי בכוונתו לנסוע לארץ ישראל. הקשיב רבי מאיר לדברים ושתק, אחרי כמה רגעים שאל הרבי "ומנין תקח כסף לנסיעה?" השיב הצדיק כי בכוונתו לשהות בדרך אצל קרוביו ומכריו ולקבץ שם את דמי הנסיעה - ארבע מאות שקלי כסף. שוב שתק רבי מאיר ושקע בהרהורים, ואחר שאל: "וכלום לא כרוכה נסיעתך אל קרוביך בביטול תורה? מוטב כי תשב עמי באותו פרק זמן ותהגה בתורה, ואני אאסוף עבורך את הסכום הדרוש". חכך הצדיק בדעתו והחליט להיענות להצעתו של רבי מאיר.

בינתיים קרא רבי מאיר מפרעמישלאן לשמשו להורה לו להכניס לחדרו את האנשים המבקשים להיכנס. החלו הבאים להיכנס, ראשון היה יהודי עשיר, גביר בעמיו, הלה דרך כבר על סף חדרו של רבי מאיר, ולפתע הבחין כי בחדר שוהה יהודי נוסף - היה זה הצדיק שנענה להצעת רבי מאיר, נרתע איפוא הגביר לאחור ולא ידע את אשר יעשה - יכנס או צא, כך עמד לו נבוך מן הצד וחיכה. חלפו דקות מעטות, שבעיניו של הגביר נדמו כנצח, והנה פצה רבי מאיר את פיו ופנה אל הצדיק ששהה בחדרו: "ברצוני לספר לך מעשה נורא, ישמע גם האיש הזה" - הוסיף בהפנותו פניו אל הגביר - "וילמד מוסר השכל".

וזה היה המעשה שסיפר רבי מאיר: בעיר אחת התגורר עשיר מופלג, בעל נכסים רבים, ר' משה - זה היה שמו של העשיר - היה קמץ מופלג, אל ביתו של ר' משה מעולם לא הזמן איש להיכנס, מעולם לא בא אורח בצל קורתו, מעולם לא זכה איש לסעוד לחם על שולחנו, לעיתים, אמנם נזדמנו עניים לחצר ביתו, אך אל הבית פנימה לא הוכנסו. בעל הבית היה שולח אותם אל שכנו, אל ר' מתתיהו ירא האלקים וישר הדרך, "אצל שכני בודאי תקבלו מזון ומקום ללון בו" היה אומר העשיר הקמץ לאותם עניים. ואכן, אמת דיבר, בבית ר' מתתיהו זכו העניים בקבלת פנים נלבבת, בעת הבית ואשתו נדיבי לב היו וקיבלו כל אדם, ויהי זה הדל והפשוט ביותר, בסבר פנים יפות. אותו ר' מתתיהו לא היה עשיר, רחוק היה מכך, אם כי בני משפחתו מעולם לא ידעו מחסור, אף כי אמצעו לא היו רבים - תמיד היה ביתו פתוח לרווחה.

אם סבורים אתם, כי אנשי עירם של ר' משה ור' מתתיהו הוקירו את ר' מתתיהו הודות למעשי החסד שלו, ולעומת

צִיּוּר וּנְמִשָּׁל

לחזור בתשובה בתחילה

קבוצת ציידים כמעט הצליחו לתפוס שועל בלב היער, השועל שראה כי כלתה אליו הרעה, החליט להעמיד פני מת ושכב על הקרקע בלי לזוז, בתקווה שהציידים יעזבו אותו לנפשו. אולם לציידים היו חשבון אחר אתו לגמרי, והשועל נחרד לשמוע, כי אחד הציידים מתכוון לחתוך את זנבו, ומכיון שהבין כי אם חייו יקרים לו, עליו לסבול את היסורים הללו באהבה, ולא לזוז בכלל על אף הכאבים הגדולים שיסבול מהחיתוך. אולם אם סבור היה שבכך תם הענין, טעה מאד, כי אז הוא שומע ציד אחר שאומר, כי כעת הוא עומד לעקור אחד משיניו, ושוב סבל השועל את יסוריו בדממה, ובלית ברירה הבין כי אם ברצונו להיות יותר בחיים ולהציל את נפשו, עליו לשתף פעולה, וכן גם עשה לאחר שעקרו ממנו את השן. בעודו סובל את יסוריו בדומיה, הוא שומע פתאום על המשך התוכנית, כי עכשיו מתכוון צייד אחר להפשיט את עורו. ועכשיו שהבין כי כעת מדובר במוות ודאי, קפץ והתרומם בפתאומיות והתחיל לרוץ, ועד שהציידים רצו לעשות לו משהו, כבר היה הרחק משם בתוך היער. אמר השועל לעצמו, חבל שנוכרתי לברוח רק אחרי שאבדתי את הזנב ואת השן, לו הייתי עושה כן לכתחילה היו הללו עדיין בי.

והנמשל כאשר רוצים לעורר את האדם מן השמים, שולחים לו יסורים לסביבת החברים שלו, אם אינו מתעורר מזה, מגיעים היסורים עד אליו, תחילה בדברים הקטנים, ואם אינו שומע ואינו מתייחס גם לכך, מגיעים אליו היסורים הקשים יותר. ולבסוף הרי לא תהיה לו ברירה וישוב בתשובה שלימה. ואם כך, כדאי לו לחזור בתשובה שלימה, לפני שהוא מאבד חלילה את הדברים היקרים לו.

(ילקוט מעם לועז שמות תת"ד)

"ואז, כשכלו כל הקיצין", המשיך הצדיק רבי מאיר מפרעמישלאן את סיפורו, "קשה היה לו, למאיר, לישוב במנוחה ולראות כיצד מוטל גור דין כל כך קשה על אדם מישראל, יהודי שנלכד בחטאיו כזבוב שנתפס בקורי עכביש. לא יכול איפה להבליג, קפץ ממקומו ואמר: רבותי! כלל גדול בידינו: אין עונשין, אלא אם כן מזהירין אני אהיה שליח בית דין של מעלה, ואלך להזהירו אוהרה אחרונה. והיה - אם יסכים העשיר ר' משה להעניק ארבע מאות שקלים של כסף ליהודי הצדיק הזה, הרוצה לעלות לארץ הקודש, ונוסף לכך יקבל על עצמו להיטיב את דרכו ולגמול חסד עם הבריות - ימשיך עשרו להיות בידיו, אך אם, חלילה וחס, ימשיך ר' משה בדרכו הרעה - גור הדין יתקיים: כל רכושו ילקח ממנו, וכל ימי חייו יהיה סמוך אל שולחנם של אחרים.

סיים הרה"ק רבי מאיר מפרעמישלאן את דבריו, המתין קמעה ואחר כך אמר בפנותו אל היהודי העשיר שעמד בפתח החדר: "הרי ר' משה נמצא כאן, נשאל איפה את פיו". בטרם סיים את דבריו, בקע ועלה בחדר קול בכי, וכעבור רגע צנח הגביר ארצה, מתעלף. שעה ארוכה ניסו לעוררו מעלפוניו, וכששבה אליו רוחו וחזרו אליו כוחותיו, ניגש האיש אל רבי מאיר ואמר: "כנים דברי רבנו, חטאתי, עויתי ופשעתי, וכעת אני מקבל על עצמי לעזוב את דרכי הרעה ולהיטיב את מעשי, והלוא נאמר: 'מודה ועוזב ירוחם!'".

ובדברו, הוציא הגביר מכיסו ארבע מאות שקלי כסף ומסרם לידי האיש היושב בפינת החדר, אותו אדם צדיק שעליו אמר הרבי, כי ברצונו לעלות לארץ ישראל. "אנא!" ביקש הגביר, "בהגיעך לירושלים, הזכר את שמי לברכה אצל הכותל המערבי!". ובעזרת ה' זכה הצדיק לעלות עם בני ביתו לארץ ישראל, בלי שיבטל זמנו ותורתו על איסוף מעות לשם כך.

והגביר ר' משה? - הוא חזר בתשובה שלימה ושינה את דרכו מן הקצה אל הקצה. ביתו היה פתוח לרווחה ועניים היו בני ביתו. עד מהרה יצא שמו לתהילה בכל קהילות ישראל כבעל צדקה וכמכניס אורחים, ונכסיו הרבים היו לברכה לו ולאחרים.

צִין אָדָם לַחֲבֵרוֹ

שכר מצוות צדקה

מסופר על זוגתו הרבנית של הגה"ק מוילנא זיע"א וחברתה, שהיו שתיהן צדקניות. והיתה להם מצוה קבועה שהיו עושות אותה יחד, בכל יום היו עובדות בבתים של בני העיר ואוספות צדקה בשביל עניים ומשפחות נצרכות לכבוד שבת קודש. פעם אחת כשהלכו ברחוב, ראתה החברה של הרבנית את אחד העשירים שבעיר מעבר לכביש, ואותו עשיר היה תורם להם תמיד בעין יפה כאשר היו הולכות לביתו. הצביעה החברה והושיטה את ידה כדי להראות לרבנית את העשיר מעבר לכביש, והלכו אליו ושוב תרם בעין יפה כהרגלו. ושתי הנשים הצדקניות סיכמו ביניהם שהראשונה שתתלק מן העולם, תבוא לחברתה בחלום ותספר לה על שעובר עליה למעלה, ועל השכר שהיא מקבלת על כל המצוות. כעבור שנים רבות, הראשונה שנפטרה היתה החברה של זוגתו של הגאון מוילנא, ובאמת נתנו לה את הזכות לבוא בחלום לחברתה, והיא סיפרה לה כמה טוב שם וכמה מתן שכרם של צדיקים, אך אמרה לה שאין לה רשות לספר יותר מזה שום דבר מלבד עוד דבר אחד, ואז סיפרה לה על אותו מקרה, שראו את התורם העשיר מעבר לכביש, והזכירה לה איך שהיא הושיטה את ידה כדי להראות לה על מיקומו של אותו עשיר. ואמרה לה שעל כל המצוה הם קיבלו אותו שכר ממש בדיוק רב שווה בשווה, אבל הוסיפה ואמרה, שעל זה שהושיטה את ידה להראות היכן העשיר, היא

קיבלה על זה הרבה יותר שכר ממנה, רק על הושתת יד קטנה שכר גדול בהרבה.

רגישות לזולת

מסופר על הרה"ק רבי מנחם מענדל מליובאוויטש זיע"א, שבמשך שנים רבות נהג להתפלל מנחה וערבית בבית המדרש הקטן. ובעת חזרת הש"ץ היה יושב ופניו לעבר הקהל, והיה מניח ידו על מצחו, בדרך שמסתירה קצת את עיניו. כך היה נוהג שנים רבות. באחד הזמנים הבחינו הנוכחים, כי יש ימים שהרבי אינו מכסה את עיניו. הם ניסו להבין את פשר הדבר, עד שקלטו את הסיבה. מתברר שבאותם ימים החל לבוא לתפילות מידי פעם, אורח שמחלה או תאונה עיוותה את פניו עיוות מוזעזע, קשה היה להביט בו בשל מראהו הנורא. כשהיה יהודי זה מגיע לתפילה, היה הרבי נמנע מלהניח את ידו על מצחו, שמא התנועה הזאת תתפרש בעיני היהודי כאי-רצון להביט בו.

טוב ומטיב לרעים ולטובים

מסופר על הרה"ק רבי מנחם נחום בעל ה"מאור עיניים" מטשערנוביל זיע"א, שהיה נוהג לקרב כל נפש מישראל ולהיטיב עמה, אפילו על הריקנים שבהם היה מסתכל בעין יפה, מימיו לא הביט און ביעקב ונהג לקרוא לכל יהודי בשם צדיק, ולעזור לו יותר מיכולתו. פעם הסביר הרבי את מנהגו ואמר: אני מתכוון לתפוס בקצה מידותיו של הקב"ה, מה הוא "טוב ומטיב לרעים וטובים" אף אני רוצה להיות כך.

תִּילּוּלָא דְצַדִּיקָא

שבת קודש ז' אלול
הרה"ק רבי מרדכי ב"ר יוסף מאוסטילא (תרל"ז)
יום ראשון ח' אלול
הרה"ק רבי אברהם שמשון מראשקוב ב"ר יעקב יוסף מפולנאה (תקנ"ט)
יום שני ט' אלול
דן בן יעקב משבטי י-ה (ב"א - שי"ח)
הרה"ק רבי צדוק הכהן מלובלין ב"ר יעקב (פרי צדיק - תר"ס)
יום שלישי י" אלול
הרה"ק רבי פינחס מקאריץ ב"ר אברהם אבא (תק"ג)
הרה"ק רבי יצחק מבוהוש ב"ר שלום יוסף מרוזין (תרנ"ו)
יום רביעי י"א אלול
הרה"ק רבי שלום יוסף מרוזין (תרנ"א)
הרה"ק רבי אברהם יעקב מסאדיגורא ב"ר ישראל מרוזין (תרמ"ג)
הרה"ק רבי זאב וואלף מסטריקוב ב"ר אברהם מטשעכינוב (תרנ"א)
יום חמישי י"ב אלול
הרה"ק רבי שמחה בונים מפרשיסחא ב"ר צבי הירש (תקפ"ז)
הרה"ק רבי משה אליקים בריעה מקאוניץ ב"ר ישראל (באר משה - תקפ"ח)
יום שישי י"ג אלול
הרה"ק רבי יעקב ישראל מטשערקאס ב"ר מרדכי מטשערנובל (תרל"ו)
הרה"ק רבי יוסף (חיים) מבאגדאד ב"ר משה (בן איש חי - תרס"ט)

זכותם תגן עלינו ועל כל ישראל אמן

מַצוּנָה הַלְכוּת

מאת הרה"ג נטילאל הכהן רבינוביץ שליט"א
מח"ס "גם אני אדון" רפורם יוסף הדרס" על המצוות.

המתנת שש שעות בין בשר לחלב (ו)
א) אם שכח לברך ברכת המזון, על סעודת בשרי שאכל, לא יוכל לאכול חלבי גם אם עברו שש שעות, ולכן אם הוא קודם שיעור עיכול, יברך ברכת המזון, ואם הוא אחרי שיעור עיכול, ולא הסיח דעתו מלאכול עוד, יאכל לפחות כזית לחם, בלי ברכת המוציא, ויברך ברכת המזון. (מעדני השלחן יור"ד סימן פ"ט במטעמי השלחן שם ס"ק ה')

ב) אם אכל בשר לבד בלי לחם, ולא הסיח דעתו מלאכול עוד, ולא שינה מקומו, ולא בירך ברכה אחרונה, יאכל עוד כזית בשר בלי ברכה ראשונה, ואח"כ יברך ברכה אחרונה. (שם)